

کودتای ترکیه، پیامد های آن و تاثیر آن بر روابط ترکیه با قدرت های بزرگ و منطقه ای

گرد آوری و تدوین: لیلا طباطبایی - امیر مقدمی

اولین هم اندیشی و نشست (تلگرامی) علمی گروه مطالعات روابط بین الملل با موضوع: کودتای ترکیه، پیامد های آن و تاثیر آن بر روابط ترکیه با قدرت های بزرگ و منطقه ای در تاریخ بیست و ششم مرداد ماه ۱۳۹۵ با حضور آقایان سیامک کاکایی و رسول علیپور کارشناسان مسائل ترکیه و مدیریت آقای امیر مقدمی برگزار گردید.

جلسه با مقدمه ای از طرف مدیر جلسه آغاز شد:

ترکیه کشوری است که سیاست آن در سالهای اخیر دچار نوسان شده است.

از دید بسیاری از کارشناسان سیاست خارجی ترکیه نوشته ی احمد داود اوغلو است و به نوعی تشکیل دولت عثمانی بزرگ را در سر می پروراند

از سال ۲۰۰۲ ترکیه با عملکرد و سیاست نوین و اصلاح ساختار اقتصادی خود یکی از قدرتهای منطقه شناخته می شود.

روند سیاسی ترکیه به گونه ای بوده است که آینده درخشانی را برای این کشور میشد تصور کرد ولی از دید بسیاری از کارشناسان تصمیمات و سیاست های اشتباه اردوغان سبب تغییر روند پیشرفت در سیاست داخلی و خارجی آن کشور شده است.

موضع گیری سریع پس از آغاز بحران در سوریه، تلاش برای دستیابی به قدرت در کشورهای اسلامی در سیزدهمین اجلاس سران کشورهای عضو سازمان همکاری اسلامی که در آن کشور برگزار شد و ساقط کردن جنگنده ی روسی و برقراری دوباره ی روابط با اسرائیل گوشه ای از رویدادهای قبل از کودتا بود.

از طرفی با بروز کودتای پنجم در آن کشور و ناکام ماندن آن، به نظر میرسد تغییرات مهم و زیر بنایی در سیاست داخلی و خارجی آن کشور در حال وقوع است.

پس از این مقدمه، آقای رسول علیپور دانش آموخته کارشناسی ارشد زبانشناسی و پژوهشگر مسائل ترکیه به عنوان اولین سخنران در خصوص سیاست داخلی ترکیه بحث خود را آغاز نمود.

مردم ترکیه طولانی ترین شب خود را در ۱۵ جولای سپری کردند و امروز در حالی که حدود یکماه از این واقعه می گذرد مشخص نبودن رهبری کودتاگران در ارتش ، ضعف اطلاعاتی و عدم مطلع شدن بموقع اردوغان و بیلدیریم از اقدام کودتاگران ، علی رغم اینکه گفته می شود سازمان اطلاعات ملی ترکیه (میت) ساعت ۱۶:۳۰ دقیقه ۱۵ جولای در جریان کودتا قرار گرفته بود از نقاط تاریک کودتای نافرجام ۱۵ جولای بوده و ابهامات در این خصوص همچنان به قوت خود باقی است.

جدا از تمام فرضیه ها و شواهد موجود در ارتباط با دست داشتن عوامل خارجی در سازمان یافتگی و مدیریت کودتای ۱۵ جولای شاید بتوان درداخل ارتش ترکیه و خارج از آن عوامل مرتبط با این کودتا را در ۳ گروه طبقه بندی کرد:

-گروه اول گروهی است که وابسته به جماعت گولن بوده و طراحی و مدیریت کودتا را بر عهده داشته است.
-گروه دوم گروهی است که وابسته به جماعت گولن نبوده اند و علی رغم هماهنگی با گروه نخست در لحظه آخر دچار تردید و دودلی شده و کنار کشیده اند . اگرچه در رسانه های ترکیه تنها عامل اصلی در شکست کودتا نقش پررنگ مردم در مقابله با کودتاگران نشان داده می شود ، اما نمیتوان نقش گروه دوم را که در لحظه آخر نه تنها از همکاری با گروه اول منصرف شده اند ، بلکه مانع خروج بیش از ۲۰۰ تانک و هلی کوپتر از پادگان ها شده اند نادیده گرفت.

-گروه سوم غیر نظامیانی بودند که در اثنای کودتا در میان مردم در میادین و خیابانها با بهره برداری از شرایط موجود سعی می کردند که جریان کودتا را به سمت جنگ داخلی سوق دهند

علی رغم اینکه در رسانه های ترکیه به گروه سوم پرداخته نمی شود اما شاید بتوان عنوان خطرناکترین گروه را به این گروه اطلاق کرد چرا که هدف آنها شاید مخرب تر از یک کودتا بود .این گروه عمدتاً در محله های علوی نشین در استانبول همچون استانبول قاضی ، ساری قاضی ، گول سویو، نورتپه و اوک میدانی و همچنین در منطقه آرموتلو در آنتاکیا سعی در ایجاد آشوب و درگیری نمودند. این گروه در تلاش بودند با ادعای حمایت علویان از کودتاگران ، زمینه را برای ایجاد اغتشاش و جنگ مذهبی فراهم کنند . شعار این گروه در مناطق علوی نشین " آک پارتی اینجاست، کجاست علویان " بود. این گروه در شهرهایی همچون مالاتیا و قهرمان ماراش نیز که در دهه هفتاد قتل عام علویان را به خود دیده است دست به اقدامات تحریک آمیز زدند.

شاید اردوغان همان روز متوجه تهدید گروه سوم شد و به همین دلیل از مردم خواست که نه با پرچم یک حزب یا جناح، بلکه به صورت یکدست در میداين شهرها حاضر شده و در میتینگ های دموکراسی شرکت کنند. این ابتکار در ادامه مانع اقدامات تحریک آمیز گروه سوم شد.

اولین خروجی نشست کابینه به ریاست اردوغان پس از کودتا، اعلام وضعیت فوق العاده بود. اردوغان شخصا وضعیت فوق العاده به مدت ۳ ماه را اعلام نمود. مردم ترکیه تجربه تلخی از وضعیت های فوق العاده و حکومت های نظامی در دوران کودتا دارند. اعلام وضعیت فوق العاده، می توانست اقتصاد و بازار بورس ترکیه را در شوک بزرگی فرو برد. اردوغان که به این موضوع واقف بود با تشریح جزئیات وضعیت فوق العاده فعلی و تفاوت آن با دوران کودتاهای پیشین تلاش نمود تا با دادن حس اطمینان به مردم به ویژه سرمایه گذاران خارجی از بار روانی اعلام وضعیت فوق العاده در جامعه بکاهد. شرایط بازار سرمایه ترکیه پس از اعلام وضعیت فوق العاده نشان از موفقیت اردوغان داشت.

بر طبق قانون اساسی ترکیه در وضعیت فوق العاده تمامی تصمیمات کابینه به ریاست رییس جمهوری در حکم ماده قانونی و لازم الاجراست. اردوغان شاید هیچ گاه این تصور را نمی کرد که اختیاراتی را که از طریق گذر از سیستم پارلمانی به سیستم ریاستی می خواست، از طریق اعلام وضعیت فوق العاده به دنبال یک کودتای نافرجام بدست آورد. تحولات سیاسی و امنیتی در ترکیه در طول یکماه گذشته کاملا متاثر از کودتای نافرجام بوده است.

طبق اعلام بن علی ییلدیریم نخست وزیر ترکیه بیش از ۸۱ هزار نفر تاکنون از کارکنان نهادهای مختلف دولتی بصورت موقت و یا دائمی برکنار شده اند. بنظر می رسد سکوت احزاب مخالف در قبال تصفیه های گسترده در نهادهای مختلف نه به جهت رضایتمندی آنها، بلکه به جهت ترس از متهم شدن به حمایت از کودتاگران باشد. بطور کلی می توان گفت که کودتای نافرجام بهترین فرصت ممکن را در اختیار اردوغان قرار داده است تا از یک سو مخالفان را از صحنه خارج کند و از سوی دیگر نفوذ خود را در بخش هایی همچون دستگاه قضایی که طبق قانون اساسی مستقل هستند افزایش دهد. اینجاست که به مفهوم جمله اردوغان که کودتای اخیر را یک موهبت الهی خوانده بود، می توان بیشتر پی برد.

در راستای بازسازی بدنه ارتش باهدف مقابله با کودتای احتمالی، مقرر شده است که ستاد ارتش و سازمان امنیت ملی ترکیه (میت)، تابع و وابسته به ریاست جمهوری شود. فرماندهان نیروهای زمینی، هوایی و دریایی ارتش نیز تابع وزارت دفاع خواهند شد. وزارت دفاع نیز ساختاری غیرنظامی خواهد یافت و مستشاران و مدیران کل در

وزارت دفاع را اشخاص غیر نظامی تشکیل خواهند داد. مدارس نظامی منحل و بجای آن دانشگاه امور دفاعی زیر نظر وزارت دفاع تاسیس خواهد شد. همچنین ژاندارمری نیز تابع وزارت کشور خواهد شد.

احزاب مخالف در مجلس که بدنبال کودتای نافرجام و اعلام وضعیت فوق العاده، ترجیح داده بودند در ارتباط با دستگیری های گسترده و تغییرات ساختاری در نهادهای مختلف سکوت اختیار کنند، در مقابل اقدامات دولت در ارتباط با تغییر ساختار و بازسازی ارتش صریحا واکنش نشان داده و این اقدامات را نقض قانون اساسی دانسته اند و از دولت خواسته اند که در تصمیم خود تجدید نظر کند. مخالفان معتقدند که این تغییرات علاوه بر تضعیف ارتش، تمرکز فرماندهی را از بین خواهد برد و علاوه بر آن سلسله مراتب اطلاعاتی، نظامی و عملیاتی نقض خواهد شد.

طبق ساختار فعلی پارلمانی در ترکیه رئیس ستاد ارتش و رئیس سازمان اطلاعات ترکیه تابع دستورات و پاسخگو در مقابل مقام نخست وزیری هستند. بنظر می رسد که این تغییرات که در راستای پیشگیری از وقوع کودتای نظامی صورت می گیرد، همراستا با تمایلات اقتدارگرایانه اردوغان نیز باشد. در شرایط کنونی با اعلام وضعیت فوق العاده کابینه به ریاست اردوغان تشکیل می شود و تحولات جاری به نوعی به نظام ریاستی که اولویت اصلی اردوغان و دولت جدید ترکیه به نخست وزیری بن علی ییلدیرم بود، در مقام عمل فعلیت بخشیده است.

بدون شک اردوغان و دولت مردان ترکیه به خوبی می دانند که ریشه های درخت کودتایی که با شتابزدگی در حال قطع ساقه هایش هستند، از سوی عوامل خارجی آبیاری می شود و در این خصوص انگشت اتهام خود را متوجه ناتو و در راس آن آمریکا نموده اند. هواپیماهای تانکر سوخت رسان مستقر در پایگاه اینجریلیک که تحت فرماندهی نیروهای آمریکایی است در جریان کودتا به جنگنده های کودتاگران سوخت رسانی کردند. مدارک زیادی هم بدست آمده است دال بر اینکه عوامل سیا در طول کودتا و پیش از آن در ترکیه بوده و با عوامل کودتا جلسات محرمانه ای برگزار کرده اند.

سخنران دوم آقای سیامک کاکایی: دانش آموخته کارشناسی ارشد روابط بین الملل و پژوهشگر مسائل ترکیه سخنرانی خود را در خصوص سیاست خارجی ترکیه با این پرسش شروع کرد :

آیا رویکرد ترکیه در عرصه خارجی به خصوص در مناطق پیرامونی دستخوش تغییر می گردد؟

این پرسشی است که در همان روزهای پس از کودتا در محافل رسانه ای و سیاسی مطرح بوده است. به خصوص پرخاشگری سیاسی و تبلیغاتی ترکیه علیه آمریکا نگاه ها را به خود جلب کرد. بگو و مگو برسر استرداد فتح الله گولن و بعد از آن انتقاد از رویکرد به گفته مقامهای ترکیه انفعالی یا کند در قبال کودتا، گمانه هایی درباره پیچیده شدن روابط آنکارا و واشنگتن مطرح کرد.

در این شرایط حرکت آرام و حساب شده اردوغان به سمت عادی سازی با روسیه پرسش های دیگری مبنی بر چرخش ترکیه به سوی شرق و روسیه معطوف داشت. در این مقال کوتاه در پی گذری بر بازتعریف از سیاست منطقه ای ترکیه و احتمالات مربوط به تغییر در نگرش دیپلماسی ترکیه هستیم.

به موازات رویکرد ترکیه به سمت روسیه و استقبالی که مقامات روس نشان داده اند شاهد افزایش تنش ها میان ترکیه و آمریکا و اروپا هستیم. مسئله فتح الله گولن به معضلی در روابط واشنگتن و آنکارا تبدیل شده است. اگرچه برخی معتقدند که این مسئله می تواند یک بازی سیاسی و جدال رسانه ای میان ترکیه و آمریکا باشد ولیکن می توان گفت که دلخوری جدی از سوی مقامات ترکیه نسبت به آمریکا و موضعی که پس از کودتا داشتند ایجاد شده است.

در همین حال، حمایت های مسکو و شخص پوتین از اردوغان در جریان کودتای ترکیه برای مقامهای آنکارا بسیار اهمیت داشت. بنابراین به نظر می رسد که پس از یک دوره تنش ۸ ماهه جهشی در روابط ترکیه و روسیه پدید آمده است.

مسئله دیگری که در تحلیل روابط و دیپلماسی منطقه ای ترکیه قابل بحث و گمانه زنی بیشتر است همزمانی رایزنی ها بین ایران و ترکیه است. سفر دکتر ظریف، وزیر خارجه ایران به ترکیه توجه ها را به این سمت معطوف کرد که دوران جدیدی در گسترش روابط ترکیه با ایران ایجاد خواهد شد به خصوص که ذهنیت ها در رابطه با حمایت ایران از دولت قانون در ترکیه و محکومیت کودتا نزد مقامات ترکیه باقی خواهد ماند. اما نکته ای که در روزهای گذشته در رسانه ها بسیار مورد پردازش قرار گرفته و آن گفتگوها در مورد نزدیک شدن مواضع ایران، ترکیه و روسیه در ارتباط با مسائل منطقه ای است

اما از منظر استراتژیکی، ایجاد یک ائتلاف سه گانه تاحدودی دشوار و شاید دور از انتظار باشد. به بیان دیگر یک نگاه استراتژیکی بر روابط سه گانه این کشورها بر منطقه حاکم نیست. چرا که منافع هر یک متفاوت از دیگری

است، گرچه در نگاه ایران و روسیه نسبت به مسائل سوریه نزدیکی و قرابت‌هایی وجود دارد اما باید گفت که همچنان ترکیه در جبهه منتقدان سوریه قرار دارد و نسبت به تغییر نظام سیاسی در این کشور بی‌میل نیست.

اما در سوی دیگر روابط ترکیه با آمریکا و اتحاد اروپا و حجم قراردادهای پیمان‌ها و همکاری‌های نظامی که بین ترکیه با آمریکا و ناتو وجود دارد و همچنین قرابت‌های سیاسی در مواضع پیشین وجود داشته منجر به ایجاد یک راهبرد بلندمدت شده است. بنابراین ترکیه حسب تنش‌های موجود در روابط با آمریکا بر سر مسئله فتح‌الله گولن نخواهد خواست که این روابط راهبردی را دستخوش یک تغییر بنیادین گرداند. برای آمریکا نیز ترکیه و رابطه با این کشور اهمیت دارد بنابراین حرکت در مسیر همکاری استراتژیک میان روسیه و ترکیه دشوار به نظر می‌رسد زیرا همکاری پایدار و بلندمدت در نوع گفتمان روابط مسکو و آنکارا مبتنی بر منافع بلند مدت و امنیت ملی و ملاحظات بین‌المللی آنها یک همکاری راهبردی متصور نیست.

در شرایط فعلی نزدیکی ترکیه به روسیه و ایران سیاستی واقع‌گرایانه است. در واقع اردوغان دقیقاً می‌داند که به چه شکل تصمیم‌گیری کند چون هم ایران و هم روسیه دو کشور مهم و موثر در منطقه هستند.

لذا در وضعیت فعلی و در آینده، از آنجایی که اردوغان در صحنه داخلی نیاز به تثبیت و تقویت ساختارهای قدرت دارد در عرصه بیرونی و سیاست خارجی باید امکان جلب حمایت پایدار از حکومت عدالت و توسعه افزایش یابد. در این وضعیت نوع نگاهی که از سوی تهران و مسکو نسبت به کودتای ترکیه حاکم بود، برای اردوغان این واقعیت را آشکار کرد که چگونه و به چه کشورهایی می‌تواند تکیه کند.

اما گرم شدن روابط ترکیه و روسیه به معنای حذف نگاه به غرب در سیاست‌های ترکیه نخواهد بود بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که با توجه به گفتمانی که میان آنکارا-مسکو-ایران پدید آمده قابل پیش‌بینی است که سیاست ترکیه در ارتباط با سوریه در مسیر تعدیل حرکت کند ولی تغییر صددرصدی قابل پیش‌بینی نیست.

بنظر می‌رسد که سیاست منطقه‌ای ترکیه از شیوه متصلب و سخت‌گیرانه فاصله بگیرد و رویکرد منعطفانه‌تری قابل پیش‌بینی است. البته در تحلیل روابط ایران و ترکیه عوامل پایدارتری غیر از مبادلات تجاری حاکم است که اقتضای همسایگی و پیشینه تعاملات سیاسی و ارتباطات فرهنگی و .. است، لیکن دو کشور در چارچوب منافع خود در رقابت و تقابل منطقه‌ای هستند. در روابط ترکیه و روسیه شرط اول تجارت است اگرچه ملاحظات سیاسی در گفتمان آنان قابل اشاره است و اردوغان می‌کوشد که سیاست مستقلی را در قبال غرب به نمایش بگذارد.

این بحث تحلیل یک جنبه از سیاست خارجی ترکیه بویژه در منطقه بود.

پرسش و پاسخ

۱. لطفا در خصوص گروه دوم و سوم مرتبط با کودتا بیشتر توضیح دهید؟ خصوصا گروه دوم.

همچنین به نظر شما منافع امریکا در حمایت از کودتا چیست؟

- یکی از تفاوت‌های اصلی کودتای نافرجام ۱۵ جولای با کودتاهای پیشین این بود که این کودتا توسط بخشی از بدنه ارتش صورت گرفت و رئیس ستاد مشترک ارتش که بالاترین مقام نظامی بود در این کودتا نقش نداشت. این کودتا به لحاظ زمانی هم طبق اسناد زودتر از برنامه ریزی قبلی صورت گرفت. یکی از انتظارات کودتاگران این بود که در نشست آتی شورای عالی نظامی رتبه نظامی برخی از افراد بلند پایه مرتبط با گولن ارتقا یابد، اما مطلع شدند که دولت در نشست شورای عالی نظامی بسیاری از آنها را تصفیه خواهد کرد. البته نشست سران ناتو در ورشو قبل از کودتا نیز بی ارتباط با تغییر زمان کودتا نبود. در نشست سران ناتو به صراحت از مواضع ترکیه در نزدیکی به روسیه انتقاد شد. بنابراین بخشی از عدم انسجام در کودتای مذکور شاید تغییر زمان آن بود که گفته می شود چندین ماه زودتر از برنامه صورت گرفت. تقسیم بندی گروهی در [مطالب گفته شده] بیشتر از این منظر است که کودتا در ارتش مشمول وحدت نظر نبود و گروهی که از آن تحت عنوان گروه دوم یاد کردیم گروهی است که شاید از ناراضیان بوده اند ولی راهشان از جماعت گولن جداست. البته این احتمال هم وجود دارد که تردید در اقدام برخی از آنان از حضور مردم در میدان و ناامیدی از موفقیت کودتا نشأت گرفته باشد.

۲. نقش عربستان در کودتا چیست و چرا روابط این دو کشور بعد از کودتا به سردی گراییده است؟

- روابط عربستان و ترکیه در ماه های اخیر رو به گسترش بود. بنظر نمی رسد عربستان نقش مستقیم در کودتا داشته باشد. اما دیدگاه های انتقادی و انتظارات بالای ترکیه در قبال ترکیه و محکومیت صریح و سریع کودتا [خواسته ترکیه] بود که اینگونه نشد. فعلا روابط خارجی ترکیه در نوعی حاشیه است و اهمیت مسائل داخلی بر تقابل خارجی منطقه ای سایه افکننده است [ولی] روابط ترکیه و عربستان به تیرگی و سردی کشیده نخواهد شد.

۳. پیامدهای سیاسی و امنیتی ترکیه در خاورمیانه به ویژه در سوریه به چه صورت ارزیابی میشود آیا پس از کودتا تغییر موضعی دیده میشود؟

- بنظر می رسد رویکرد ترکیه در قبال سوریه تعدیل شود و گفت و گوهایی با روسیه و ایران انجام دهد. اما ترکیه همچنان خواهان تغییر نظام سوریه است که بستگی به منافع و استراتژی منطقه ای دارد.

۴. آینده روابط ترکیه با ایران ، روسیه و آمریکا را چگونه ارزیابی می کنید؟

- آینده روابط ترکیه با ایران رو به رشد است و ترکیه به دنبال بازیابی نقش منطقه ای است روابط با روسیه در مسیر بازگشت به همکاری های اقتصادی است . ترکیه در نگاه به روسیه به دنبال توان چانه زنی با اروپا و آمریکا است.

- روابط ترکیه با غرب پیچیده تر از آن است که حتی یک کودتا که از سوی غرب حمایت می شود نتواند آنکارا را در تقابل جدی با غرب قرار دهد. اگرچه اردوغان در آخرین میتینگ دموکراسی در کاخ ریاست جمهوری خطاب به کاخ سفید صراحتا اعلام کرد که امریکا باید از بین ترکیه و گولن یکی را انتخاب کند، اما بنظر نمیرسد که مقامات آمریکا این اظهارات را جدی تلقی کنند و فروکش کردن تنش بین ترکیه و اتحادیه اروپا و آمریکا در روزها و هفته های آتی دور از انتظار نیست. ترکیه از گرایشات خود به شرق به عنوان اهرمی در تنظیم روابط و ایجاد توازن در روابط استراتژیک خود با غرب بهره برداری می کند. با توجه به تحولات اخیر موضع مقامات ترکیه در قبال سوریه موضعی انعطافی در راستای نزدیکتر کردن دیدگاه ها به مواضع روسیه خواهد بود. ترکیه که پیشتر مخالف ماندن اسد در راس قدرت در دوره انتقالی بود اکنون به صراحت از این موضع عقب نشینی کرده است. اما نمی توان انتظار داشت که نگاه اردوغان به دولت سوریه در ارتباط با بازسازی روابط، همانند نگاه اردوغان به روسیه و اسرائیل باشد.

۵. با توجه به سابقه ۴۰ ساله رخنه طرفداران گولن در بدنه دولت ترکیه امکان تصفیه کامل آنها از بدنه دولت وجود دارد؟ احتمال عکس العمل طرفداران گولن که فعلا ناشناخته باقی مانده اند چقدر است؟

- با راهی که اردوغان با اعلام وضعیت فوق العاده در پیش گرفته بویژه در تصفیه گسترده در بدنه ارتش و تلاش برای بازسازی ارتش با توجه به مطالبی که گفته شد زمینه برای ریشه کن شدن جماعت گولن فراهم شده است. اتحاد احزاب سیاسی و بسیج مردمی نیز در این ارتباط موثر خواهد بود. پرونده های ناتمامی که بر دوش حزب آک پارتی سنگینی می کرد و به نوعی همیشه از سوی احزاب اپوزیسیون به

عنوان ابزار فشار بر آک پارتی مورد بهره برداری قرار می گرفت به مدد کودتای نافرجام متهم اصلی خود را یافته است. کشتار ۳۴ غیرنظامی در منطقه اولودره در دسامبر ۲۰۱۱، قتل های فاعل مجهول در دوره حاکمیت حزب عدالت و توسعه، ساقط شدن هواپیمای روسی و حتی پرونده مربوط به ارتشا و فساد مالی وزرا و نزدیکان اردوغان در سال ۲۰۱۳ نمونه ای از این دست پرونده هاست که در اصطلاح عامیانه امروزی باید گفت همه کاسه کوزه ها سر جماعت گولن شکست. کودتای نافرجام ۱۵ جولای به نوعی تبدیل به برگ برنده اردوغان شده است.

۶. از مطالب شما چنین استنباط می شد که همکاری ترکیه و آمریکا در مسائل استراتژیکی بوده و این رفت و آمد بین روسیه و ایران و تحت فشار قرار دادن آمریکا برای استرداد گولن تقریبا نمادین بوده است. سوال من این است با این رفتار تند اردوغان و دستگیری های گسترده که نوسانات شدیدی رادر اقتصاد که بیشتر پایه تروریستی داشته عقلانی است و هدف اصلی تصمیم گیران ترکیه از این تحرکات که دائما در حال پس لرزه دادن در اقتصاد ترکیه هستند، چیست؟

• بله. بازداشت های گسترده دلیل داخلی دارد و روابط ترکیه با آمریکا بنیادین است و چرخش فاحش موجب تنش و مشکلات برای ترکیه حتی در زمینه اقتصادی خواهد شد.

۷. آیا وقوع کودتا و تصفیه های گسترده ی متعاقب آن، نشان دهنده شکاف در حاکمیت و بحران مشروعیت نظام سیاسی [ترکیه] است؟

• بحران مشروعیت نیست، اما نارضایتی در بدنه ارتش وجود دارد.

۸. نظام ترکیه فارغ از آنکه چه دولتی و با چه گرایشی بر سر قدرت باشد بخشی از موفقیت های خود را مدیون ارتش می باشد و لذا بدون وجود یک ارتش قوی و منسجم با مشکلات متعددی روبرو خواهد بود که کمترین آن عدم امکان مقابله با کردهای مخالف است. حال با توجه به نوع برخورد اهانت بار و تحقیر آمیزی که با نظامیان عامل کودتا و حتی سربازان ساده ای که بنابر دستور فرماندهان اجرای فرمان کرده اند انجام شد، می توان انتظار داشت ارتش که شان و شخصیت نظامی آن در خیابان به سخره گرفته شده و بخشی از فرماندهان ارشدش نیز تسویه شده اند تا مدتها نتواند هویت خود را بازیابی نماید. با این مقدمه (البته اگر با آن موافق هستید) تحلیل شما از آینده جایگاه نظامی گری در ساختار قدرت ترکیه چیست؟ آیا نظامیان واکنشی شدید برای بازگرداندن

اعتبار از دست رفته خود با ساقط کردن دولت دست خواهند زد یا تضعیف ارتش بعنوان یک اقدام نهادینه شده پذیرفته خواهد شد؟

- ارتش بازیگر فعال در عرصه سیاست در ترکیه باقی خواهد ماند. اردوغان درصدد کنترل و نظارت بیشتر بر ارتش است. تحقیر ارتش موجب باقی ماندن نارضایتی در بدنه آن است و ممکن است در عملکرد آن تاثیر بگذارد. نادیده گرفتن ارتش به معنای شکستن هیمنه و وزن ترکیه در ناتو و در تقابل با بحرانهای داخلی و منطقه ای است. اما دوران کودتا به پایان رسیده است ولیکن نفوذ ارتش در ساختار قدرت باقی ماند.

۱۰. عواملی که زمینه ساز بهبود روابط ترکیه و روسیه گردید چیست؟

- تنگنای استراتژیکی ترکیه در عرصه منطقه ای و در قبال بحران سوریه و همچنین افت درآمدهای ترکیه از توریسم و همکاری اقتصادی با روسیه.

۱۱. آیا می توان بهبود روابط ترکیه و روسیه را به معنای تمایل ترکیه به حضور در قالب اتحاد ایران - روسیه تعبیر کرد؟

- ترکیه روابط خود با همسایگان به خصوص ایران و روسیه را ترمیم خواهد کرد، اما گفت و گوهای سه کشور به معنای اتحاد و همگرایی آنان نیست.

۱۲. روابط ترکیه با روسیه چه تاثیری بر نوع نگاه روسیه به بازیگران منطقه ای دارد؟

- روسیه به دنبال افزایش تاثیر گذاری در مناطق پیرامونی است.

۱۳. این رابطه در سطح جهانی چه تاثیرات و نتایجی خواهد داشت؟

- روسیه با رویکرد تهاجمی به دنبال تقابل و چالش با آمریکا در مسیر تامین اهداف خود است و منطقه خاورمیانه ثقل سیاست تقابلی است.

۱۴. در صورتی که کودتا با موفقیت به سرانجام میرسد به نفع و ضرر کدام یک از کشورهای منطقه بود؟

- یکی از نقاط قابل تامل در بیانیه کودتاگران که شب کودتا از تلویزیون ملی ترکیه تی آر تی خبر پخش شد اشاره به پایبند ماندن و به نوعی دادن ضمانت به شرکای غربی ترکیه در قالب ناتو بود که کودتاگران

در این بیانیه به نوعی از همسو بودنشان با غرب خبر دادند. اگر بپذیریم که جدا از طراحان، مجریان این کودتا منسوبان گولن بودند، باید گفت که این کودتا چنانچه به نتیجه می رسید ترکیه را در تقابل جدی با ایران قرار می داد و یک تهدید امنیتی بزرگ برای ایران می شد، چرا که دو وجه بارز گولن دشمنی دیرینه وی با انقلاب اسلامی و شیعیان است و شخص گولن به دفعات و به صراحت این موضوع را به زبان آورده است. برای درک درست واقعیت جدا از مجریان کودتا باید نگاهی هم به طراحان آن داشت که شواهد نقش آمریکا در این کودتا را نشان می دهد.

گروه مطالعات روابط بین الملل

https://telegram.me/joinchat/Amle_T8mIYS3-KPyTQ2LBA

تحریریه مجله ایرانی روابط بین الملل